

Γ'. — Η ΡΑΨΑΝΗ

Στις ΝΑ ύψωρειες τοῦ κάτω Ὀλύμπου, σὲ ὕψος 640 μέτρα ἐπάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα, καὶ σὲ μέρος ποῦ τὸ βλέπει ἀπὸ τὸ πρωῖ ὡς τὸ βράδυ ὁ ἥλιος, εἶναι κτισμένη ἡ Ραψάνη. Ἀπὸ τὸ βοριά, τὴν προφυλάγει ἕνα ὕψωμα ψηλὸ καὶ ἄδεντρο, ὁ «Ἄη - Λιάς», γεμάτος ἀπὸ τιτανολιθικά πετρώματα, ὅπου τὰ ἐρείπια παλιοῦ φρουρίου, ποῦ κάπου αὐτοῦ, ἴσως νὰ ἦταν ἄλλοτε ἢ παλιά πόλη Κονδυλῶνα, ποῦ τὴν ἀναφέρει ὁ Λίβιος, καὶ ποῦ ἀργότερα ὁ Φίλιππος, ὁ βασιλιάς τῶν Μακεδόνων, τὴν ὠνόμασε Ὀλυμπιάδα. Ἀπὸ τὸν «Ἄη - Λιά» στὰ 1897, ὡς τὰ 1912, περνοῦσαν τὰ Ἑλληνοτουρκικὰ σύνορα.

Ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Ραψάνη, κατὰ τὸ νοτιὰ, ὑψώνεται μὲ τὴν κατάγυμη κορφή του ὁ Κίσσαθος, ποῦ ὅσο κι' ἂν εἶναι ἐπιβλητικός, ὅμως δὲ μπορεῖ νὰ παραβῆ, στὴ χάρη, στὴν ὁμορφιά καὶ στὴν μεγαλοπρέπεια μὲ τὸ γέρο Ὀλυμπο, ποῦ τὸν ἀποθανάτισε στὰ ποιήματά του ὁ Ὀμηρος, καὶ οἱ ἀρχαῖοι Θεοὶ τὸν εἶχαν ἱερὴ κατοικία, ποῦ τὸν τραγοῦδησε μὲ περιπάθεια περισσὴ ἢ Λαϊκὴ μουσα, καὶ οἱ ἄρματωλοὶ καὶ οἱ κλέφτες ἔστησαν τὰ λημέρια τους, ποῦ κάθε κλαδί του εἶχε καὶ φλάμπουρο, καὶ κάθε κορφή του εἶχε καὶ κλέφτη, κατὰ τὸν ἀνώνυμο λαϊκὸ ποιητὴ.

Ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δυὸ βουνά, καὶ 1 ½ ὥρα κατὰ τὸ νότο ἀπὸ τὴ Ραψάνη, εἶναι ἡ κοιλάδα τῶν Τεμπῶν, ἡ μαγευτικὴ αὐτὴ τοποθεσία, ποῦ φυσιολάτρεις φανατικοὶ ἔρχονται ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου νὰ τὴν ἰδοῦν, καὶ εὐλαβητικοὶ προσκυνητὲς φέρουν τὰ μύρα τῆς πίστεως καὶ τῆς λατρείας τους, στὰ ἅγια τοῦτα χῶματα. Καὶ γοητεύεται ὁ νοῦς ἀπὸ τοὺς πανύψηλους ἀπόκρημνους βράχους, ἀπὸ τὶς μύριες κρυσταλλένιες πηγές, ποῦ ἀναθρύουν ἐκεῖ, ἀπὸ τὰ κισσοστολισμένα γέρικα πλατάνια, καὶ τὴν ἄλλη πλοῦσια βλάστηση, ποῦ τόσο ἀπλόχερα, εἶναι ἐκεῖ σκορπισμένα. Καὶ ἡ ψυχὴ τους γεμίζει, ἀπὸ ὑπέροχο μεγαλεῖο, ἀντικρύζοντας τὸ Θεοῦ ὄραμα τοῦ Πηνειοῦ, ποῦ σέρνεται κάτω ἀπὸ τοὺς βράχους σὰ δράκοντας λαδόχρωμος, ἥσυχος καὶ ἀργοκίνητος, γιὰ νὰ φέρῃ τὰ νερά του, νὰ τὰ χύσῃ, στὸν κόρφο τὸ Θερμαϊκόν. Στὴ ΒΔ πλευρά, στὸν Κίσσαθο, ἀντίκρου ἀπὸ τὴ Ραψάνη, φαίνονται κτισμένα τ' Ἀμπελάκια, κωμόπολη ξακουστὴ, μὲ τοὺς προοδευμένους κι' ἐργατικούς κατοίκους, ποῦ πρωτίτερα ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821, συντηροῦσαν ὑφαντουργεῖα, γνῶριζαν τὰ μυστικὰ τῆς βαφῆς, εἶχαν ἄριστο συνεταιρισμὸ καὶ περιώνυμη σχολή, ποῦ δίδαξαν ἑξοχοὶ δασκάλοι.

Ὅπως εἶναι ἀντίκρου τὰ δυὸ χωριά, εἶναι σὰ δυὸ γειτόνισσες ἀγαπημένες, ποῦ κρυφομιλοῦν τὰ μυστικὰ τους, χαίρονται γιὰ τὴν καλὴ τους συντροφιά, καὶ κάθε μιὰ εὐχεται γιὰ τὴν ἄλλη, εὐτυχία καὶ προκοπή. Στὰ μαῦρα χρόνια τῆς σκλαβιάς, οἱ δυὸ γειτόνισσές μας ἦταν σὰ μιὰ γλυκεῖα παρηγοριά. Τὴν ἡμέρα, ἢ κάθε μιὰ, ἀντίκρυζε τὰ σπίτια τῆς ἄλλης, καὶ τὸ βράδυ ἔβλεπαν τὰ φῶτα τους ποῦ τρεμόσβηναν. Τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, ἔβγαζαν τὴν ἴδια ὥρα τοὺς ἐπιτάφιους, καὶ τὴ Λαμπρῇ, τὴν ἴδια ὥρα πάλι, ἔβγαζαν τὴν πρώτη ἀνάσταση. Φεγγοβολοῦσαν σὰν ἀστέρια τ' ἀναμμένα κεριά, ποῦ κρατοῦσαν οἱ ραγιαδες στὰ χέρια τους, κ' εὐχόνταν νὰ εἶναι γεροὶ, καὶ νὰ ἀξιοθοῦν νὰ γιορτάσουν καὶ τὴν ἄλλη τους ἀνάσταση, τὴν Ἑθνικὴ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Ἐκ Ραψάνης, γεννηθεὶς τῷ 1886. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίου του σπουδὰς ἐν τῇ πατρίδι του καὶ Λαρίσῃ ἐφοίτησεν εἰς τὸ τριτάξιον Διδασκαλεῖον τῆς Θεσσαλίας. Τῷ 1904 διωρίσθη διδάσκαλος καὶ ὑπῆρξεν εἰς διαφόρους κωμοπόλεις τῆς Θεσσαλίας καὶ εἶτα εἰς Θεσ/νίκην. Ἐτυχε πτυχίου Μουσικοδιδασκάλου, διαγωνισθεὶς δὲ τῷ 1923 ἐπέτυχεν εἰς διαγωνισμὸν καὶ ἐγένετο Ἐπιθεωρητὴς Δημοτ. Σχολείων. Ἦδη ὑπηρετεῖ ὡς τοιοῦτος ἐν Θεσ/νίκῃ.

ΙΩΑΝ. ΒΛΑΧΟΣΤΕΡΓΙΟΣ

Ἐκ Ραψάνης τοῦ Ὀλύμπου. Διετέλεσε συνεχῶς Δήμαρχος καὶ πρόεδρος τῆς Κοινότη. Ραψάνης. Εἰργάσθη διὰ τὸν ἐξωραϊσμὸν αὐτῆς καὶ ἐπὶ προεδρίας του ἐγένοντο τὰ ὄδραγγεῖα τῆς ἀνω συνοικ. τῆς κωμοπόλεως ὡς καὶ βρύσες καὶ ἐπισκευαὶ ὁδῶν.

ΖΗΣΗΣ ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΙΔΗΣ

Ἐγενήθη ἐν Ραψάνῃ τοῦ Ὀλύμπου τὸ ἔτος 1847. Ἐχρημάτισε Δήμαρχος ἐπὶ δυὸ συνεχεῖς τετραετίαις, ἦτοι ἀπὸ τὸ ἔτος 1895 μέχρι τοῦ 1905. Ἐνδιεφέρθη διὰ τὰ κοινὰ τοῦ Δήμου καὶ ἄφησε τὰς καλλιτέρας ἀναμνήσεις ἐκ τῆς Διοικήσεώς του. Ἀπέθανε τὸ 1937.

ΔΗΜΗΤΡ. ΔΑΛΑΜΑΓΚΑΣ

Ἐγενήθη τὸ ἔτος 1884 ἐν Ραψάνῃ. Μεταναστεύσας εἰς Ἀμερικὴν τὸ 1912 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γενέτειραν τῷ 1924. Ὡς Πρόεδρος τῆς Κοιν. Ραψάνης ἀπὸ τὸ 1929-31 εἰργάσθη διὰ τὴν πρόοδον τῆς κωμοπόλεως, συντελέσας εἰς τὸν ἐξωραϊσμὸν τῆς διὰ πολλῶν ἔργων.

ΝΑ από τη Ραψάνη, ως 3 ώρες μακριά, φαίνεται ν' απλώνεται κάτω ή κοιλάδα τῶν Τεμπῶν, σὰ χαλί πλουμισμένο καὶ καταπράσινο. Φαίνεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ποὺ περνᾷ γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη, καὶ ὁ Πηνειός, ποὺ ξετιλύγεται σὰ μιὰ πλατειὰ κορδέλλα, ἀνάμεσα στὴν κοιλάδα. Ἀσπρίζουν τὰ σπιτάκια τῆς Νυχτερέμης, καταμεσῆς στὸν κάμπο, κυκλωμένα ἀπὸ χωράφια γόνιμα μέσα σὲ πλούσια γῆ, καὶ κάτω πρὸς τὸ βάθος, ἀσπρογαλίζει ἡ θάλασσα τοῦ Θερμαϊκοῦ, σὰν πελώριος, κρυσταλλένιος καθρέφτης.

Ἄν εἶναι πρωτὶ, καὶ δὲν ἔχη βγῆ ἀκόμα ὁ ἥλιος, καὶ ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρὸς καὶ ἀσυννέφιαστος, οἱ Ραψανιωτὲς βλέπουν στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα πρὸς τὴ θάλασσα, νὰ ξεπροβάλλη μεγαλόπρεπο τὸ Ἅγιον Ὄρος, μὲ τὴ σταχτόμαυρη κορφή του, ποὺ φαίνεται νὰ φτάνη μὲ τὸ ὕψος της, τὸν οὐρανό. Ἀσύλληπτη εἰκόνα σὲ κάλλος, ὁμορφιά καὶ μαγεία εἶναι πάλι ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴ Ραψάνη.

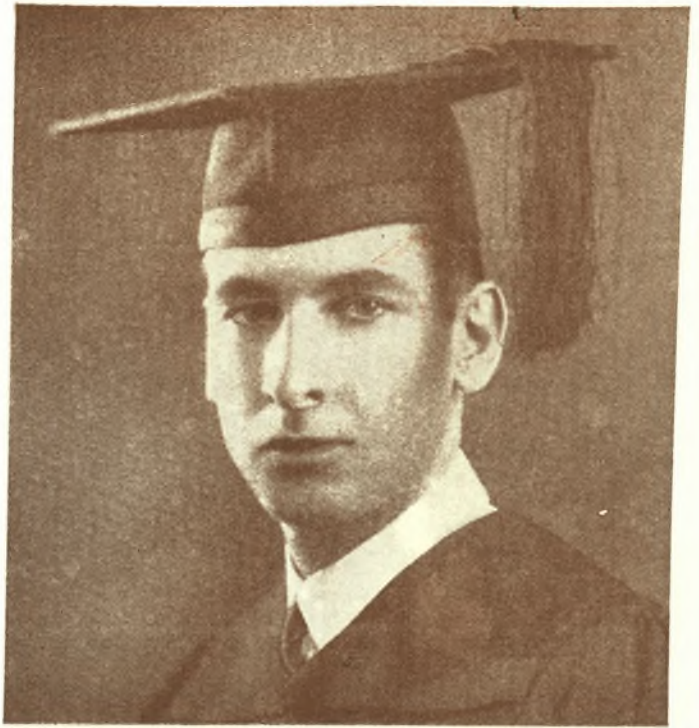
Σὰ φωτεινὴ θεόρατη σφαῖρα βγαίνει ὁ ἥλιος κατακόκκινος ἀπὸ τὴ θάλασσα, καὶ χρωματίζει μὲ τὶς ἀχτίδες του, καταπόρφυρες τὶς κορφὲς τῶν βουνῶν, τὶς ρεματιές, τὰ δέντρα, τοὺς βράχους. Καὶ εἶναι θεῖα εἰκόνα μιὰ τέτοια ἀνατολή, καὶ τὸ κάλλος της, μὲ λόγια, δὲν περιγράφεται.

Γιὰ τὸν ὁμορφὸ τῆς ὀρίζοντα, ἡ Ραψάνη, γιὰ τὰ δροσερὰ καὶ χωνευτικὰ της νερά, γιὰ τὸ ὀλόδροσο ἀεράκι, γιὰ τὶς μαγευτικὲς της τοποθεσίες, τοῦ Ἀνήλιου, τῆς Κάτω βρύσης, τῆς Ἀγιαπαρασκευῆς, τῆς Πλαϊνῆς, τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, τῆς Ἀγιατριάδας, τῆς Μπάρας, καὶ τῶν ἄλλων, καὶ γιὰ τὴν ἀνετὴ διαμονή, ποὺ παρέχει στοὺς ἐπισκέπτες της, εἶναι περιζήτητο θερινὸ κέντρο. Γιὰ τοῦτο, κάθε καλοκαίρι, γεμίζει ἀπὸ παραθεριστὰς, ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴ Λάρισα, τὴ Θεσσαλονίκη καὶ ἀπ' ἄλλοῦ, γιὰ ν' ἀπολάσσουν τὶς ὁμορφιές της.

Μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ 1928, ἡ Ραψάνη παρουσίασε πληθυσμὸ 2.300 κατοίκους. Ἔχει τρεῖς συνοικίες, τῆς Παναγίας, τοῦ Ἀη-Θανάση καὶ τὴν Πέρα, κατὰ τὸ Ἰσιωμα. Τὰ σπίτια της, τὰ πιὸ πολλά, εἶναι δίπατα, δαλιθόκτιστα, καὶ μὲ μεσημερινὸ προσανατολισμό. Οἱ πιὸ πολλοὶ δρόμοι της, ἀνηφορικοὶ, στενοὶ καὶ μὲ πέτρες, ποὺ ὅσο καὶ ἂν καθαρισθοῦν, πάλι ξεφυτρώνουν ἄλλες. Ἀπὸ τὰ στολίδια τὰ ὁμορφότερα τῆς Ραψάνης, εἶναι τὸ δάσος τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, 20 λεπτὰ τῆς ὥρας μακριὰ πρὸς Ν καὶ ἀπέναντί της, κατάφυτο, ἀπὸ θεόρατα δασικὰ δέντρα. Στὸ δάσος αὐτὸ, τὴν ἀνοιξὴ καὶ τὸ καλοκαίρι, ἀηδόνια, κοσίφια, σιταρηθρες, καρδερίνες καὶ ἄλλα πουλιά, χαλνοῦν τὸν κόσμον μὲ τὰ λαλήματά τους καὶ ἀκούονται τὰ γλυκόλαλα τραγούδια τους, σὰ θεῖα μουσικὴ ἀπὸ πολλὰ σπίτια Ραψανιώτικα.

Ἡ ΡΑΨΑΝΗ ΣΤΑ 50 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΛΕΥΤΕΡΙΑΣ ΤΗΣ

Ὅταν ἐπὶ τέλους ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, νὰ ἀποχτήσῃ καὶ ἡ ταλαίπωρη Θεσσαλία τὴ λευτεριά της, ποὺ γι' αὐτὴ τόσο αἶμα ἔχυσε καὶ τόσα δεινὰ δοκίμασε, ἡ Ραψάνη, ἦταν ἀκόμα βυθισμένη, στὴ δυστυχία καὶ στὴ συμφορὰ. Λίγα χρόνια πρωτίτερα, στὰ 1878, ἄτακτος τουρκικὸς στρατός, ἀπὸ βασιβοζούκους καὶ γκέγκηδες, ποὺ τοὺς βοήθησαν καὶ οἱ κονιάροι τοῦ Μπαμπᾶ, τῆς Μπαλαμούτης, τοῦ Δερελι καὶ ἄλλων χωριῶν τῆς Θεσσαλίας, ὤρμησαν ἀπὸ τὴ θέση τοῦ Δερελι ἐναντίον της, γιὰ νὰ τὴ λεηλατήσουν καὶ τὴν καταστρέψουν. Οἱ Ρα-

ΒΑΣ. Γ. ΓΕΡΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ἢ ΤΣΕΛΙΟΣ

Ἐγεννήθη ἐν Τυρνᾶσῳ τῷ 1902. Περαιτέως τὰς γυμνασιακὰς του σπουδὰς ἐν Λαρίσῃ ἐνεγράφη εἰς τὴν Φυσικομαθηματικὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου, ὅθεν ἔθηκε πτυχίου Χημείας τῷ 1924. Μεταβὰς τῷ 1925 εἰς Ἀμερικὴν, μετεξεπαιδεύθη εἰς τὸ ἐν Ν. Ὀρκῆ Columbia University, καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ βραβευθείσης διατριβῆς του ὑπὸ τὸν τίτλον «Electrolytic Reduction of Nitro compounds in concentrated Aqueous Salt Solutions».

ΣΤ. ΒΛΑΣΟΣΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκ Ραψάνης τοῦ Ὀλύμπου, γεννηθεὶς τῷ 1853. Μετέθῃ εἰς Κορυτσάν ἔνευ ἔχρημάτ. γραμματεὺς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κορυτσᾶς. Εἶτα ἐπανήλθε καὶ ἐγκατεστάθη εἰς Δερελί. Ἐχρημάτισε Δήμαρχος καὶ ἐπὶ Δημαρχίας του ἐγένοντο πλείστα κοινωφελῆ ἔργα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΟΥΜΑΚΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1869 ἐν Ραψάνῃ. Ἐνεγράφη εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἔλαβε πτυχίον ἑλληνοδιδασκάλου. Ὑπῆρξε εἰς τὰ σχολεῖα Λαρίσης, Φαναρίου καὶ Ραψάνης ὅπου ἐν ἀπελότητι λόγῳ καταργήσεως θέσεως τὸ ἔτος 1930.

ΙΩΑΝ. ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ

Ἐγεννήθη ἐν Σκοτινῇ (Αἰκατερίνης) τῷ 1878. Ἠκολούθησε τὸν ἐκπαιδευτικὸν κλάδον καὶ ἀπὸ 30ετίας εἶνε ἐγκατεστημένος ἐν Ραψάνῃ. Ὑπηρετῶν ὡς δημοδιδάσκαλος εἰς τὸ ἐκεῖ Δημ. Σχολ., ἐκτιμώμενος παρὰ πάντων διὰ τὰ πατριωτικὰ του ἀσθήματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Α. ΤΟΤΣΙΟΣ

Έγεννήθη έν Τυρνάβω τῷ 1894. Μετά τās έγκυκλίους του σπουδās εισηχθη εἰς τήν Σχολήν Εὐελπίδων καί ἐξήλθεν άνθυπολοχαγός του Πυροβολικού, ἔλαθε μέρος εἰς πλείστας τῶν μαχῶν έν Μακεδονία καί έν Μ. Ἀσία τραυματισθείς έν Ἀϊδινίῳ. Ἐπαρashedμοφορήθη κατ' ἐπανάληψιν. Διῶκησε διάφορους μονάδας Πυρ/κού καί ὡς ἐπιτελ. αξιωματικός ἐξέδωκε πραγματείαν περί συνδέσμου Πυρ/κού καί Πεζικού. Προήχθη Ὑποστράτηγος τῷ 1938.

ΕΥΓ. ΧΑΤΖΗΦΟΡΟΣ

Ἐκ Τυρνάβου. Εἰσήχθη εἰς τήν Στρατιωτικήν Σχολήν Εὐελπίδων τῷ 1914 καί ἐξήλθεν άνθυπολοχαγ. τῷ 1916. Ἐλαθε μέρος εἰς τούς Βαλκανικούς πολέμους καί τήν Μικρασιατικήν ἔκστρατ. Νῦν συνταγματάρχης διοικητής του 4ου Πεζικού Συνατάγματος.

ΜΑΡΓ. Γ. ΖΑΦΕΙΡΙΑΔΗΣ

Ἐκ Τυρνάβου τῆς Θεσσαλίας. Μετά τās έγκυκλίους του σπουδās ἠκολούθησε τὸ στρατιωτικὸν στάδιον καί ἀνήλθε μέχρι του βαθμοῦ του άντισυνταγματάρχου του Μηχανικού. Ἐλαθε μέρος εἰς ὄλας τās ἔκστρατείας καί ἔτιμήθη διά πλείστων παρασήμων

ΝΙΚΟΛ. Θ. ΜΠΑΦΑΛΗΣ

Ἐγεννήθη έν Τυρνάβω. Κατετάγη ὡς θέλοντής εἰς τὸ Πυροβολικὸν τῷ 1911. Προήχθη εἰς άνθυπολοχαγόν τὸ 1914 καί ἀπειστρατεύθη Ἀντισυνταγματάρχης τὸ 1935. Διορισθείς ἀνώτερος ὑπάλληλος του Ὑπουργ. Ἀγορανομίας ἀπέθανε έν Ἀθήναις τῷ 1937.

φανιώτες, γιά νά ἀποκρούσουν τὸν ἐχθρὸ, πολέμησαν γενναίότατα, μὰ ἀναγκάστηκαν στο τέλος νά ὑποχωρήσουν, ἀφοῦ πρῶτα μπόρεσαν νά δώσουν καιρὸ στὰ γυναικόπαιδα καί στοὺς γέρους, νά καταφύγουν στήν Ἀθαρνίτσα, στήν Πούρλια, στὸν Παντελεήμονα, καί σ' ἄλλα χωριά του ΒΑ Ὀλύμπου, γιά νά σωθοῦν. Τὰ ὄσα δοκίμασε τότε ἡ Ραψάνη, εἶναι ἀπερίγραπτα. Περισσότερα ἀπὸ 450 σπίτια της κήκαν ἀπὸ τούς Τούρκους, καί μαζί μ' αὐτά, καί οἱ ἐκκλησιές καί τὰ σχολεῖα της, ἀφοῦ πρῶτα ξεγύμνωσαν καί λεηλάτησαν καί ἄρπαξαν ἐπιπλα, ρουχισμό, κοσμήματα, χρήματα καί ὄ,τι ἄλλο βρήκαν μέσα σ' αὐτά οἱ βάρβαροι.

Τότε, κήκαν καί οἱ δυὸ περίφημες βιβλιοθήκες ποὺ βρίσκονταν στήν κωμόπολη, ἡ μιά μέσα στο κτίριο τῆς Ἐπισκοπῆς, καί ἡ ἄλλη στήν Ἐκκλησία τῆς Παναγίας. Στις μάχες, ποὺ ἔκαμαν τότε, γιά τήν ἄμυνά τους οἱ Ραψανιώτες, ἔλαθε μέρος καί ὁ Ἐπίσκοπος Πλαταμῶνας Ἀμβρόσιος Κασάρας, ποὺ εἶχε τήν ἔδρα του στή Ραψάνη, καί ποὺ μεταφέρθηκε ἄργότερα σι' Ἀμπελάκια, ἐπειδὴ ἡ Ραψάνη, καμμένη ὄπως ἦταν, δέν εἶχε πιά κτίριο Ἐπισκοπῆς.

Φανατισμένοι ὄπως ἦταν τότε οἱ Τούρκοι, καί μὲ μανία νά ἐκδικηθοῦν τούς Ραψανιώτες σκληρότερα, εἶχαν ἀπόφαση νά ἐξοντώσουν τὰ γυναικόπαιδά τους κυνηγώντας τα στὰ χωριά του Ὀλύμπου, ποὺ πήγαν νά σωθοῦν. Καί αὐτὸ θὰ γινόταν δίχως ἄλλο, ἂν δέν βρισκόταν ὁ μακαρίτης Ραψανιώτης Γιάννης Παπαδόπουλος, ποὺ ἄργότερα ἔγινε βουλευτῆς τῆς Ἐπαρχίας Τυρνάβου, νά ἐνεργήσῃ. Στὴ Λάρισα, ἦταν, ἐκείνον τὸν καιρὸ Ἄγγλος Πρόξενος ὁ Λόγγουορθ, ποὺ εἶχε τὸν Παπαδόπουλο διερμηνέα. Αὐτὸν παρακάλεσε θερμὰ ὁ Παπαδόπουλος, νά μεσιτέψῃ στὸν Τούρκο Διοικητῆ, ν' ἀπομακρύνῃ τὸ στρατὸ ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο. Ἡ μεσολάβηση εἰσακούστηκε, καί τὰ γυναικόπαιδα γλύτωσαν, ἀπὸ φοβερὴ σφαγή.

Αἰῶνια ἄς εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη γι' αὐτοὺς ποὺ ἦταν ἡ αἰτία νά μὴ γίνῃ ἡ καταστροφή, καί οἱ Ραψανιώτες παντοτεινά, ἄς μνημονεύουν τὰ ὄνόματά τους.

Τὰ παραπάνω περιστατικά, μοὺ τὰ διηγῆθηκε πολλές φορές ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου Γιώργης Οἰκονομίδης, ποὺ ἦταν χρόνια Δάσκαλος στή Ραψάνη καί σ' ἄλλα μέρη τῆς Θεσσαλίας, καί φίλος στενὸς μὲ τὸν Παπαδόπουλο. Τὰ ξέρουν ὄμως καί ἄλλοι γέροι Ραψανιώτες, ποὺ ζοῦν ὡς τὰ σήμερα καί τὰ θυμοῦνται καλά.

Αὐτά, καί ἄλλα ἀνεκδιήγητα πέρασε ἡ Ραψάνη λίγα χρόνια προτοῦ ἀκόμα λευθερωθῇ ἡ Θεσσαλία, γιά τοῦτο, ὅταν ξημέρωσε ἡ ἄγια μέρα τῆς λευθερίας, οἱ Ραψανιώτες, εἶχαν ἀκόμα, νωπές, καί ἀγιάτρευτες τῆς πληγῆς τους. Πολλοί, ἦταν ἀκόμα ἄστεγοι, πεινασμένοι, κακοντυμένοι, ταλαιπωρημένοι, ἀπὸ τῆς κακουχίας τῆς προσφυγιάς.

Καί ὄμως!! Μόλις ξημέρωσε ἡ γλυκεῖα ἀγούλα, ποὺ τοὺς ἔφερε τήν ἀνεξαρτησία τους καί τοὺς χαμογέλασε μὲ τὸ μάγο χαμόγελό της, τὰ ξέχασαν ὄλα. Ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά, ὄλοι τους βγήκαν ἔξω στήν τοποθεσία Σταυρός, καί ὑποδέχτηκαν τὸν Ἐλληνικὸ στρατὸ, τὰ χαριτωμένα μας εὐζωνάκια. Οἱ παπάδες ἔψελναν ὕμνους, καί τὰ παιδάκια του σχολείου μὲ τούς Δασκάλους, τραγουδοῦσαν τραγούδια πατριωτικά. Οἱ γέροι ψιθύριζαν «τὸ νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου Δέσποτα», καί δάκρυα χαρᾶς ἔβρεχαν τὰ συγκινημένα τους πρόσωπα. Μικροί, μεγάλοι, ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὸ γλυκὸ μεθύσι τῆς χα-

ρᾶς, ἦταν περήφανοι γιὰ τὸ ἔθνικὸ Πάσχα, τὴν ἀλησμόνητὴ ἔθνικὴ Ἀνάσταση, ποὺ ἀξιώθηκαν νὰ γιορτάσουν. Ἡ Ραψάνη πιά, ἔγινε τώρα ἐλεύθερη.

Μὲ τὴ λευθεριά, ἄρχισε γι' αὐτὴν καινούργια ζωὴ καὶ ἀναδημιουργία. Καταστραμμένη, ὅπως ἦταν, φροντίζει ὅσο μπορεῖ νὰ περιμαζεύεται, νὰ γιαιτρεύη τὶς πληγές της, νὰ κτίζει τὰ καταστραμμένα σπίτια της. Ὁ φόβος ποὺ εἶχε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔλειψε, καὶ ὁ πάγος ποὺ πάγωνε τὴ ψυχὴ της, ἔλειψε πιά. Καὶ λιτοδίαιτοι καθὼς εἶναι, δραστήριοι καὶ ἔξυπνοι οἱ Ραψανιώτες, ρίχτηκαν σὲ ἐργασία ἐντατικὴ. Δὲν ἔχουν τὸ φόβο τώρα, νὰ βλέπουν τὸ εἰσόδημά τους νὰ τὸ ἀρπάζουν οἱ ἄλλοι. Ὁ,τι βγάλουν, θὰ εἶναι δικό τους, θ' ἀνήκει σ' αὐτούς, θὰ εἶναι κτήμα τους. Ἄν κοπιάζουν, θὰ κοπιάζουν γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τους, γιὰ τὰ παιδιά τους, γιὰ τὶς φαμίλιες τους. Καὶ μὲ τὴν ἀντίληψη αὐτὴ ριζωμένη στὴν ψυχὴ τους, οἱ Ραψανιώτες, πόσα δὲν ἔκαμαν, καὶ δὲν κατώρθωσαν μέσα στὰ πενήντα χρόνια τῆς ἐλευθερίας τους!! Ἔκτισαν τὰ σπίτια τους ὁμορφα καὶ νοικοκυρεμένα, ἔκτισαν τὶς Ἐκκλησίες καὶ τὰ παρεκκλήσιά τους, ἔκαμαν γέφυρες στὸ Μέγα λάκκο καὶ στὴν Ἀγιαπαρρασκευή, πύκνωσαν τὶς βρύσες, διώρθωσαν ἀρκετοὺς δρόμους, ἄρχισαν νὰ κτίζουν ἐξατάξιο Δημοτικὸ σχολεῖο, ἀπόχτησαν δρόμο ἀμαξωτὸ ἀπὸ τὴν Κωμόπολη ὡς τὸ Σιδηροδρομικὸ σταθμὸ Πυργετοῦ — Ραψάνης — Τεμπῶν, ἔχουν στὴν ἀγορὰ τους ὁμορφὴ πλατεῖα καὶ κέντρα εὐπρόσωπα, καὶ φρόντισαν πάρα πολὺ καὶ γιὰ κάτι ἄλλο ποὺ εἶναι ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ποὺ ἀνέφερα σπουδαιότερο. Φρόντισαν πολλοὶ Ραψανιώτες γονεῖς καὶ γιὰ τὴ μόρφωση, τῶν παιδιῶν τους.

Γιατροὶ, δασκάλοι, δικηγόροι, φαρμακοποιοί, σπούδασαν στὸ διάστημα αὐτὸ τῆς πενηνταετίας ἀρκετοί, καὶ τίμησαν τὴν πατρίδα τους καὶ τ' ὄνομά τους, καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτούς, κατέχουν, σὲ διάφορες πόλεις ἀκόμα καὶ σήμερα, θέσεις ἐπίζητες.

Ἄλλη πρόοδο σημαντικὴ, ποὺ παρουσίασε ἡ Ραψάνη στὸ πενήντάχρονο διάστημα τῆς λευθερίας της, εἶναι καὶ ἡ ἐντατικὴ καλλιέργεια τῶν ἀμπελιῶν της. Ἐργατικοὶ καὶ δραστήριοι καθὼς εἶναι οἱ κάτοικοί της, ἀναποδογύρισαν λόφους, ἰσοπέδωσαν ἀνηφορίες, κύλησαν πέτρες καὶ βράχους, ἀνασκάλεψαν πλαγιές, ἔσκαψαν ράχες, κορφές, λακκώματα, κατηφορίες, καὶ σ' ὅλα αὐτὰ φύτεψαν ἀμπέλια. Σήμερα, ἀν πηγαίνης στὴ Ραψάνη, ὅπου καὶ ἀν γυρίσης τὰ μάτια σου, θὰ ἴδῃς, ἕναν ἀπέραντο ἀμπελῶνα. Σὲ ἕξ χιλιάδες στρέμματα ὑπολογίζονται τ' ἀμπέλια της, καὶ ἡ ἀπόδοσή τους σὲ κρασί, ὡς ἕνα ἑκατομμύριο ὀκάδες. Καὶ εἶναι τὸ κρασί της, ἀπὸ τὰ διαλεχτότερα μαῦρα Ἑλληνικὰ κρασιά ποὺ ὑπάρχουν, ὑπέροχο σὲ δύναμη, χρῶμα, γεύση καὶ ἄρωμα. Σωστὸ νέκταρ. Τὸ κρασί τῆς Ραψάνης, εἶναι περιζήτητο στὴ Λάρισα καὶ στὴ Θεσσαλονίκη, καὶ μεταφέρεται ἐκεῖ ἀπὸ Ραψανιώτες μέσα σὲ τουλούμια.

Ἄλλο εἰσόδημα ποὺ ἔχουν οἱ Ραψανιώτες, εἶναι τὸ κουκούλι. Ἐχουν στὰ περιβόλια τους φυτεμένες μουριές καὶ φυλάγουν μεταδόσπορο. Ἄλλοι πάλι, καταγίνονται στὴν κτηνοτροφία. Ὄση ἔκταση μένει ἀκαλλιέργητη καὶ ἀχρησιμοποίητη, τὴν ἔχουν οἱ τσοπάνηδες βοσκοτόπι, καὶ ἀποζοῦν ἀπὸ τὴν ἐργασία αὐτὴ, ὄχι λίγες οικογένειες. Τὸ τυρὶ καὶ τὸ βούτυρο τὸ Ὀλυμπήσιο, διακρίνεται γιὰ τὴ νοστιμάδα, καὶ τὴ γεύση του.

Ἐκεῖνο ποὺ λείπει ἀπὸ τοὺς Ραψανιώτες καὶ εἶναι ἔλλειψη αἰσθητῆ, εἶναι ποὺ δὲν ἔχουν ἀρκετὰ χωράφια,

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΟΣ

Ἐγεννήθη ἐν Κρανιᾷ τῆς Ραψάνης. Ἠκολούθησε τὸ στρατιωτικὸν στάδιον καὶ εἰσεβλῶν εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων ἐξῆλθεν ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ Πυροβολικοῦ. Ἀνῆλθεν εὐδοκίμως ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς στρατιωτικῆς ἱεραρχίας μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Συνταγματάρχου ὅποτε καὶ ἀπεστρατεύθη. Ἔλαβε μέρος εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους τῶν ἐτῶν 1912 - 1913 καὶ εἶτα εἰς τὰς ἐκστρατείας ἀπὸ τοῦ 1915 - 1922. Ἔτυχε πλείστων παρασῆμων.

ΣΩΤ. ΚΩΝ. ΤΑΜΠΤΑΚΗΣ

Ἐκ Τυρνάθου. Ἠκολούθησε τὸ στρατιωτικὸν στάδιον ἀπὸ τὸ 1908 καὶ ἀνῆλθε μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀντισυντ/χου ἱππικοῦ. Ἔλαβε μέρος εἰς ὅλους τοὺς πολέμους, τραυματίσθεις κατὰ τὴν ἐλάωσιν τῶν Ἰωαννίνων. Ἀπέθανεν εἰς Ἀθήνας τὸ ἔτος 1933.

ΚΩΝ. ΙΩ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Ἐκ Τυρνάθου τῆς Θεσσαλίας. Ἠκολούθησε τὸ στρατιωτικὸν στάδιον ἀνελθὼν μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ταγματάρχου. Ἔλαβε μέρος εἰς τοὺς πολέμους καὶ οἰκρίθη διὰ τὰς στρατιωτικὰς του ἀρετὰς, τὸ ἀπαράμιλλ. θάρρος του καὶ τὴν ἐν γένει διαγωγήν του.

ΚΩΝ. Β. ΤΣΙΜΠΛΟΥΑΝΗΣ

Ἐκ Τυρνάθου. Ἠκολούθησε τὸ στρατιωτικὸν στάδιον καὶ εἰσερχθεὶς εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων ἐξῆλθεν ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ Μηχανικοῦ τὸ 1919. Ἔλαβε μέρος εἰς πλείστας ἐκστρατείας καὶ ἤδη ὑπηρετεῖ μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ταγματάρχου εἰς τὸ τάγμα Γεφυροπολιῶν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΕΡΟΖΗΣΗΣ

Έκ Δερελί του τένος Δήμου Γόννων τής Έπαρχίας Τυρνάβου. Μετά τας έγκυκλιούς του σπουδάζει έν τή πατρίδι του ήκολούθησε τό στρατιωτικόν στάδιον και έλασθε μέρος εις όλους τούς άπελευθερωτικούς πολέμους, προσχθείς μέχρι του βαθμού του λοχαγού. Διεκρίθη εις τό στρατ. στάδιον και έτυχε διαφόρων παρασήμων διά τας πολλές και καλές υπηρεσίας άς προσέφερε κατά τούς πολέμους.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΓΕΡΟΖΗΣΗΣ

Έκ του χωριού Δερελί του τένος Δήμου Γόννων. Άδελφός του λοχαγού Άθανασίου Γεροζήση. Μετά τας έγκυκλιούς του σπουδάζει ήκολούθησε και οδους τό στρατιωτικόν στάδιον και έξηλθε τής στρατιωτικής Σχολής τών Ευέλπιδων μέ τόν βαθμόν του άνθυπολοχαγού, τον όποιον έπαξίως μέχρι σήμερα κατάχει. άγαπώμενος και έκτιμώμενος παρά τών άνωτέρων του διά τας στρατ. άρετάς του.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΣΤ. ΓΟΥΝΙΤΣΙΩΤΗΣ

Έγεννήθη έν Τυρνάβω τό έτος 1905. Έσπούδασε τήν Ιατρικήν εις τό έν Άθήναις Πανεπιστήμιον και άνηγορεύθη διδάκτωρ τό 1928. Έίτα καταταγείς εις τόν στρατόν έμονιμοποιήθη μέ τόν βαθμόν του άνθυποπιάτρου. Τό 1934 μετεσπαιδεύθη εις τόν «Ευάγγελισμόν», ειδικευθείς έν τή μικροβιολογία. "Ήδη μέ τόν βαθμόν του ιατρού διευθύνει τό έν Θεσ/νίκη μικροβιολογικόν εργαστήριον του Στρατ. Νοσοκομείου.

ΠΕΤΡΟΣ Γ. ΣΑΪΝΗΣ

Έκ Τυρνάβου τής Θεσσαλίας. Μετά τας έν τή πατρίδι του έγκυκλιούς σπουδάζει ήκολούθησε τό στρατιωτικόν στάδιον και εισελθών εις τήν Στρατιωτικήν Σχολήν ύπαξιωματικόν έξηλθε μέ τόν βαθμόν του άνθυπολοχαγού, άγαπώμενος και εκτιμώμενος παρά τών άνωτέρων του διά τα ήδικα προσόντα και τας στρατιωτικές άρετάς άς κατέχει. Ύπηρετεί ήδη εις τήν Βαν Μοίραν τών αυτοκινήτων.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΘ. ΖΑΦΕΙΡΙΑΔΗΣ

Έκ Τυρνάβου τής Θεσσαλίας, υιός του δήμαρχου και βουλευτου Άθ. Ζαφεiriάδου. Έσπούδασε τά νομικά εις τό έν Άθήναις Έθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον. Έίτα έξησκασε τό έπάγγελμα του Δικηγόρου έν τή πατρίδι του και κατά τήν κήρυξιν του Έλληνοτουρκικού πολέμου τών έτών 1912—13 προσελθών έκ τών πρώτων εις τας τάξεις του στρατού κατά τήν μάχην του Σαρανταπόρου έφρονεθή.

νά καλλιεργούν για τὸ ψωμί τους. Για τοῦτο ἀναγκάζονται πολλές οἰκογένειες νὰ πηγαίνουν στὴ Νυχτερέμη, καὶ νὰ σπέρνουν καλαμπόκι καὶ ἄλλα γεννήματα, νὰ ξεμακραίνουν 3—4 ὄρες ἀπὸ τὴ Ραψάνη, νὰ φεύγουν ἀπὸ δροσερὸ καὶ ὑγιεινὸ κλίμα, σὲ νοσηρὸ καὶ ἀνθυγιεινὸ, καὶ νὰ γυρίζουν ἀρρωστοὶ ἀπὸ ἔλονοσία, καὶ ἄλλες ἀσθένειες. Σημαντικὸ καὶ ἀξιόλογο πόρο εἶχε παλαιότερα ἡ Ραψάνη καὶ ἀπὸ ἐμβάσματα, ποὺ ἔστελναν τὰ παιδιὰ τῆς, ποὺ εἶχαν πάει στὴν Ἀμερικὴ, ἐδῶ καὶ 25 περίπου χρόνια. Ὅπως ἦταν τὰ περισσότερα ἐργατικά, σεμνὰ καὶ συνηθισμένα στὴν οἰκονομία, βοήθησαν ἀρκετὰ τοὺς γονεῖς τους.

Μερικοὶ Ραψανιώτες, ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν ἐκεῖ, καὶ νὰ συντηροῦν ἀπὸ κεῖ τὶς οἰκογένειές τους.

Θὰ ἦταν παράλειψη, ἂν γράφοντας για τὴ Ραψάνη, ἀφίνα ἀμνημόνευτο καὶ τὸ φόρο τοῦ «αἵματος» σὲ τραυματίας καὶ νεκροὺς, ποὺ ἐπρόσφερε ἡ κωμόπολη για τὴν πατρίδα, στοὺς πολέμους τοῦ 12 καὶ 13, καὶ στὴν ἐκστρατεία τὴ Μικρασιατικὴ. Εἶναι πάρα πολλές οἱ οἰκογένειες ποὺ φόρεσαν μαῦρα, καὶ ἡ ἀναλογία τῶν σκοτωμένων παιδιῶν τῆς, μεγαλύτερη ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος.

Τὰ Ἑλληνοτουρκικὰ σύνορα στὰ 1881, ἦταν 3 ἕως 4 ὄρες μακριὰ ἀπὸ τὴ Ραψάνη. Στὰ 1897 ὅμως, ὕστερα ἀπὸ τὸν ἄδοξο ἐκεῖνο πόλεμο, κατέβηκαν σιμὰ στὴν κωμόπολη, καὶ δὲν ἀπέιχαν, παρά μόνο 10' λεπτὰ τῆς ὥρας. Ἔτσι, για ἄλλη μιὰ φορὰ οἱ Ραψανιώτες ἔβλεπαν τόσο κοντὰ τὸν ἐχθρὸ τους, δίπλα στὰ σπιτία τους, ὥστε νὰ μὴ μποροῦν νὰ ἡσυχάσουν, νὰ κοιμηθοῦν ξένοιαστοὶ, καὶ νὰ καλλιεργήσουν τὰ κτήματά τους, ἀφοῦ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ, εἶχαν μείνῃ σὲ ἔδαφος τουρκικὸ. Ἡ κτηνοτροφία τότε, ποὺ εἶχαν οἱ κάτοικοι καταστράφηκε, καὶ τὰ βοσκοτόπια καὶ πολλὰ κτήματα, ἔμειναν ἀχρηστα.

Η ΡΑΨΑΝΗ ΩΣ ΕΔΡΑ ΔΗΜΟΥ

Ἀπ' τὰ 1881 ὡς τὰ 1912, ποὺ ἔγινε ὁ νέος νόμος «περὶ δήμων καὶ Κοινοτήτων», ἡ Ραψάνη εἶχε ὀριστὴ πρωτεύουσα τοῦ Δήμου Ὀλύμπου, καὶ εἶχε στὴ δικαιοδοσία τῆς πέντε χωριά: Τὸν Πυργετό, τὴν Κρανιά, τὴν Αἰγάνη, τὴ Νυχτερέμη καὶ τὸ Νεζερό. Στὸ διάστημα αὐτό, βγήκαν Δήμαρχοι οἱ παρακάτω:

Ὁ Ἀντ. Ναοῦμ, ὁ Γρηγόρης Ζησιάδης, ὁ Ζήσης Καραθασιλῆς, ὁ Ἀργύρης Ζήλος ἱατρός, ὁ Γιάννης Βλαχοστέργιος, ὄλοι ντόπιοι Ραψανιώτες, πρόσωπα καλὰ καὶ εὐπόληπτα. Μονάχα ὁ Ἀντ. Ναοῦμ, ἦταν ξένος. Ὡς ἔδρα Δήμου ἡ Ραψάνη, παρουσίαζε ἀρκετὴ κίνηση, γιατί εἶχε συγκεντρωμένες καὶ ἄλλες ἀρχές.

Σ' αὐτὴν ἦταν καὶ εἶναι τὸ Εἰρηνοδικεῖο Ὀλύμπου, ἡ Ἀστυνομία, Τηλεγραφεῖο καὶ Ταχυδρομεῖο. Ὡς τὰ 1897 ἦταν καὶ ἕνα τάγμα εὐζωνικό. Ἐπίσης εἶχε Σχολαρχεῖο καὶ τριτάξιο Δημοτικὸ Σχολεῖο. Ἀπὸ τὸ 1912 καὶ δῶθε, ἀντὶ για τὸν Δήμαρχο, βγάζει Πρόεδρο, ὅπως βγάζουν ὄλες οἱ Κοινότητες' καὶ ἐπειδὴ καταργήθηκε τὸ Σχολαρχεῖο, ἔχει πεντατάξιο Δημοτικὸ Σχολεῖο.

Διοικῶς ἡ Ραψάνη ὑπάγεται στὴν ἑπαρχία Τυρνάβου, καὶ βγάζουν μαζί μέ τὸν Τύρναβο, ἕνα Βουλευτὴ. Ἀπὸ τὰ 1881 ὡς τὰ σήμερα, μέ τὸ ἀξιῶμα τὸ βουλευτικὸ, τιμήθηκαν οἱ ἐπόμενοι Ραψανιώτες: Ὁ Γιάννης Παπαδόπουλος, ὁ Νικολάκης Βαλάσης, ὁ Βασιλάκης Ζησιάδης, γυιὸς τοῦ μακαρίτη Γρηγ. Ζησιάδη, ποὺ ἀνάφερα παραπάνω, πῶς ἐχρημάτισε Δήμαρχος.

Κάθε Σάββατο, γίνεται στην Κωμόπολη Ἀγορά, πού παρουσιάζει ἄρκετὴ κίνηση. Ἀπὸ τὰ γειτονικά χωριά ἔρχονται χωρικοί, ἄλλοι γιὰ νὰ πουλήσουν καὶ ἄλλοι γιὰ ν' ἀγοράσουν ὅ,τι τοὺς χρειάζεται, καὶ στὴ Ραψάνη μένει ἄρκετὸ χρῆμα.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟ ΤΗΣ ΡΑΨΑΝΗΣ

Προτοῦ κλείσω τὴν περιγραφή μου αὐτὴ, νομίζω πὼς δὲν εἶναι ἄσκοπο νὰ πῶ καὶ λίγα λόγια γιὰ τὴν καθόλου ἐργασία τῶν σχολείων τῆς Ραψάνης, πού ἀκολουθώντας τὴν παράδοση τῆς περίφημης παλιάς σχολῆς, πού ἤκμασε στὴν κωμόπολη πρὶν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, καὶ πού ἦταν ἰσάξια μὲ τὴ σχολὴ τῶν Ἀμπελακίων, ἐργάστηκαν μεθοδικά, ἀποτελεσματικὰ καὶ καρποφόρα, γιὰ τὴ μόρφωση καὶ ἀνάπτυξη τῶν τέκνων τῶν Ραψανιωτῶν, καὶ μὲ τὴν εὐγενικὴ καὶ ἀξιόλογη προσπάθειά τους, κατώρθωσαν τὰ σχολεῖα νὰ ὑποβοηθήσουν τοὺς κατοίκους, στὴν προκοπὴ καὶ στὴν πρόοδο.

Καὶ χρέος ἔχω ν' ἀναφέρω ἐδῶ τὸν Ἑλληνοδιδασκαλο Γιάννη Δουμακῆ, καὶ τοὺς μακαρίτες Δημοδιδασκάλους Γιώργην Οἰκονομίδη καὶ Δημήτρην Ἀγοραστίδη, πού χρόνια δλόκληρα ἐργάστηκαν μ' εὐσυνειδησία παραδειγματική, γιὰ νὰ διδάξουν τὰ παιδιά τῶν πατριωτῶν τους τὰ γράμματα, καὶ νὰ τὰ διαπαιδαγωγήσουν ἑλληνοπρεπέστατα. Οἱ δυὸ τελευταῖοι ὑπηρέτησαν εἰς τὸ Δημοτικὸ σχολεῖο τῆς Ραψάνης ἀπ' τὰ 1881 καὶ δῶθε, καὶ εἶχαν πτυχίον Δημοδιδασκάλου, πού τοὺς τὸ χορήγησε Ἐπιτροπὴ εἰδικὴ στὰ 1883, ἀφοῦ ἔδωκαν ἐξετάσεις. Ὁ Δουμακῆς, νεώτερος ἀπ' αὐτούς, ὑπηρέτησε ἀπὸ τὰ 1894 καὶ δῶθε, καὶ σήμερα εἶναι συνταξιούχος.

Η ΡΑΨΑΝΗ ΠΡΟ ΤΟΥ 1881

Σ' ἓνα πέτρινο θολωτὸ γεφύρι, πού σώζεται στὴν κάτω συνοικία, σὲ πολὺ καλὴ κατάσταση στὸ ρέμα τῆς παλιάς βρύσης κατὰ τὸ ΝΑ μέρος τῆς Ραψάνης, εἶναι εὐανάγνωστη ἡ χρονολογία τοῦ γεφυριοῦ μὲ τὸ ἔτος 1081. Ἄν ἡ χρονολογία αὐτὴ εἶναι ἀληθινή, τότε πρέπει νὰ συμπεράνωμε, πὼς ἡ Ραψάνη θὰ εἶναι ἀκόμα ἀρχαιότερη ἀπὸ τὸ γεφύρι αὐτό, πού ἀσφαλῶς θὰ κτίστηκε ἀργότερα, ἀπὸ κατοίκους πού εὐποροῦσαν, γιατί εἶναι ἔργο τέχνης καλῆς, πού γιὰ τὸ κτίσιμό της θὰ δαπανήθηκαν καὶ χρήματα ἄρκετά, καὶ θὰ χρειάστηκε πρωτοβουλία ἀπὸ ἀνθρώπους πού ἐνδιαφέρονται γιὰ ὅ,τι εἶναι χρήσιμο καὶ καλό. Ἄλλο κανένα σημάδι ἢ πληροφορία, πού νὰ μᾶς φανερώνη πότε κτίστηκε ἡ Κωμόπολη αὐτὴ, δὲ γνωρίζω νὰ ὑπάρχη.

Γιὰ τὴν παλιά πρόοδο καὶ προκοπὴ τῆς Ραψάνης λέγονται πολλὰ ἀπὸ γέρους, ὅπως ἔχουν πάλι ἀκουστὰ καὶ αὐτοὶ ἀπὸ ἄλλους γεροντότερους. Λέγουν δηλαδή, πὼς πρὶν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση ἡ Ραψάνη ἦταν κωμόπολη ἀνθηρῆ, μὲ 7 χιλιάδες κατοίκους, πὼς τὰ ἀργαλεῖα της ἦταν ξακουστὰ, καθὼς καὶ τῶν Ἀμπελακίων, πὼς οἱ Ραψανιωτὲς ὕφαιναν ὠραίους ἀλατζάδες, πὼς ἤξεραν καὶ αὐτοὶ τὸ μυστικὸ τῆς βαφῆς, πὼς ἐκεῖ πού εἶναι τώρα τὸ ἐκκλησάκι τῆς Ἀγιαμαρίνας, ἦταν ἐργοστάσια ὕφαντουργίας καὶ βαφῆς, πὼς στὸ σπῆτι τοῦ μακαρίτη Βασιλοῦ Βαλάση, πού ἦταν ξακουστός γιὰ τὰ πλοῦτη του σ' δλόκληρη τὴ Θεσσαλία, ἦταν κλωστήριο γιὰ νήματα, ἀπὸ τὰ τελειότερα πού ὑπῆρχαν τὴν ἐποχὴ

ΧΡΙΣΤΟΣΤΑΛΚ. ΚΑΤΖΗΦΟΡΟΣ

Συνταγματάρχης πεζικοῦ ἑ. ἀ., γεννηθεὶς ἐν Τυρνάθῳ τὸ 1888. Κατετάγη κληρῶτὸς τὸ 1909, καὶ ὡς φοιτητὴς τῆς Νομικῆς ἀπεστάλη εἰς τὴν Σχ. Ἐφ. Ἀξιωματικῶν Κερκύρας ἐξ ἧς ἐξῆλθε τὸ 1910 ἀνθυπολοχαγός. Ἐλάθε μέρος εἰς τοὺς Βαλκ. πολέμους καὶ ἐτιμῆθη διὰ τοῦ Ἀργ. Σταυροῦ τοῦ Σωτήρος, εἶτα δὲ εἰς ἀπάσας τὰς ἐκστρατείας ὡς μάχ. ἀξιωματικὸς καὶ ἐτιμῆθη διὰ πλείστων στρατιωτ. μεταλλίων.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΜΠΑΦΑΛΗΣ

Ἐγενήθη ἐν Τυρνάθῳ τὸ 1884. Καταταγεὶς εἰς τὸ Σῶμα Χωροφυλακῆς μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ὑπενωμοτάρχου προήχθη εἰς Ἀνθυπαιοίραρχον τὸ 1920 καὶ ἀπεστρατεύθη ὡς Ταγματάρχης τὸ ἔτος 1935. Συμμετέσχεν εἰς τὰς ἐκστρατείας ἀπὸ τοῦ 1912 μέχρι τοῦ 1923. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1921 ἀναλαβὼν τὴν Διοίκησιν Χωροφυλακῆς Βόλου κατέστειλε τὸ ἔκτραγγέλιόν ἐν Βόλῳ κομμουνιστικῶν κινήμα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΡ. ΡΑΜΜΟΣ

Ἐκ Ραψάνης τοῦ Τυρνάθου. Ἐλάθε μέρος εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους τῶν ἐτῶν 1912 — 1913 καὶ διεκρίθη εἰς πλείστας μάχας ὡς Λοχίας τῶν εὐζώνων διὰ τὸ ἀπαράμιλλον θάρρος του καὶ τὴν μεγάλην του γενναϊότητα. Κατὰ τὴν μάχην τοῦ Λαχανᾶ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀνδρῶν του ἠγωνίσθη ἡρωϊκώτατα καὶ ἐφονεύθη μαχόμενος ὑπὲρ ἐλευθερίας τῶν δούλων ἀδελφῶν του εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΘ. ΝΑΣΙΚΗΣ

Ἐγενήθη εἰς Ραψάνην τοῦ Ὀλύμπου τὸ ἔτος 1892. Κατὰ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας τῶν ἐτῶν 1912 — 13 ἔλαθε μέρος εἰς ὅλας τὰς ἐκστρατείας καὶ εἰς πλείστας μάχας ἐπιδείξας διαγωγὴν ἀρίστην. Μετὰ τὴν ἀποστράτευσίν του ἔπαθεν ἡ ὕγεια του λόγῳ τῶν πολλῶν κακουχιῶν τῶν πολέμων καὶ ὑπέκυψε ἐξ ἀνιάτου νόσου τὸ ἔτος 1920, ἀφήσας δύο τέκνα εἰς τὰ ὅποια ἀπενεμήθη μνηϊαία σύνταξις.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡ. ΧΡΥΣΙΚΟΥ

Ἐγενήθη ἐν Ραψάνῃ τῷ 1881. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους του σπουδᾶς, μετῆνάστευσεν εἰς Ἀμερικὴν τὸ ἔτος 1908. Μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ πολέμου τοῦ 1912, ὑπέκρινεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος του, ἐπέστρεψεν ἐξ Ἀμερικῆς, ἐγκαταλείψας τὰς ἐργασίας του καὶ προσήλθεν εἰς τὸν στρατὸν λαβὼν μέρος εἰς πλείστας μάχας. Ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τῆς Δεσκάτης τὸ ἔτος 1912.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Έγεννήθη τὸ 1850 ἐν Τυρνάθῳ. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους τοῦ σπουδᾶς ἐν τῇ πατρίδι τοῦ ἠκολούθησε τὸ ἐμπορικὸν στάδιον καὶ ἐπέδθη μετ' ἐπιτυχίας εἰς τὴν ἀλευροδιομηχανίαν καταλαβὼν καλλίστην θέσιν μετὰ τῶν βιομηχάνων τῆς περιφέρειᾶς τῆς πατρίδος του. Ἡ κοινωνία Τυρνάθου, καθὼς καὶ ὅλος ὁ ἐμπορικὸς κόσμος μεγάλως ἐκτιμᾷ τὸν προοδευτικὸν τοῦτον ἀλευροβιομηχανὸν τῆς κωμοπόλεως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Υἱὸς τοῦ προηγουμένου, πτυχιούχος Μέσης Γεωπονικῆς Σχολῆς. Ἐπιδόσεις εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν ἀλεύρων κατέλαβεν ἐξέχουσαν θέσιν παρὰ τῷ ἐμπορικῷ κόσμῳ παρὰ τοῦ ὁποίου ἐκτιμᾶται διὰ τὴν εὐκρινῆ ἐξάσκησιν τῶν ἐμπορικῶν του υποθέσεων. Εἶναι ἐκ τῶν πρώτων πού συνέβαλεν εἰς τὴν ἰδρύσιν τοῦ ἐργοστασίου ἠλεκτροφωτισμοῦ Τυρνάθου. Τυχᾶναι ἤδη Πρόεδρος τῆς Ἡλεκ. Ἐταιρείας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Π ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου Δημητρίου Βασιλείου, ἀλευροβιομηχανοῦ. Καὶ οὗτος μετὰ τῷ ἀδελφῷ του κατώρθε νὰ προσάγῃ καὶ νὰ φέρῃ τὴν ἐν Τυρνάθῳ βιομηχανίαν τῶν ἀλεύρων εἰς περὶ ὅσον θέσιν. Ἐργατικώτατος καὶ φιλοπόδοτος προσφέρει εἰς τὴν πατρίδα του μεγάλας ὑπηρεσίας, δι' ὅ καὶ ἐκτιμᾶται παρ' ὅλης τῆς ἐμπορικῆς καὶ τῆς ἀστικῆς κοινωνίας τοῦ Τυρνάθου.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Γ. ΤΟΥΣΙΑΣ

Ἐκ Τυρνάθου τῆς Θεσσαλίας. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους τοῦ σπουδᾶς ἐπέδθη εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν καπνῶν καὶ κατέλαβε παρὰ τῷ ἐμπορικῷ κόσμῳ, τὸσον τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ πατρίδος ὅσον καὶ τῆς Θεσσαλίας ὁλοκλήρου ἐξέχουσαν θέσιν. Συνετέλεσε τὰ μέγιστα διὰ τὴν κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῆς πατρίδος του. Διετέλεσε καὶ Διευθυντῆς τῆς Ἐταιρείας Ἡλεκτροφωτισμοῦ Τυρνάθου.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Γ. ΤΟΥΣΙΑΣ

Ἐκ Τυρνάθου τῆς Θεσσαλίας. Ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους τοῦ σπουδᾶς καὶ τὴν ἀπόκτησιν πτυχίου τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς, ἐπέδθη μετὰ ζήλου πολλοῦ εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν καπνῶν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Λεωνίδα Γ. Τούσια καταλαβὼν καλλίστην θέσιν παρὰ τῷ ἐμπορικῷ κόσμῳ ὁλοκλήρου τῆς περιφέρειας Τυρνάθου, διὰ τὴν εὐκρινῆ συναλλαγὴν καὶ τὸν ἀκέραιον του χαρακτήρα.

ἐκείνη, ὅπου εὑρισκαν πόρο ζωῆς κορίτσια φτωχὰ καὶ γυναῖκες. Ἐπίσης διηγοῦνται, πὼς ὁ Ἄλῃ - Πασᾶς, κατὰ τὰ 1786, πού διωρίστηκε διοικητῆς στὸ πασαλίκι τῶν Τρικκάλων, κ' ἔφτανε ἡ δικαιοδοσία του καὶ στὴ Λάρισα, μαγεμένος ἀπὸ τὴν ὁμορφιά τῆς Ραψάνης, προσπάθησε νὰ τὴν κάμῃ τσιφλίκι του, καὶ κάλεσε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ στὰ Γιάννενα τὸ Ραψανιώτη δημογέροντα Βαρσάμη, νὰ τὸν μεταχειριστῆ γιὰ ὄργανό του. Ὁ δημογέροντας ὅμως, ἀρνήθηκε νὰ συντρέξῃ τὸν τύραννο, λέγοντάς του: «Πασᾶ μου, τὸν ἑαυτὸ μου, τὴν οἰκογένειά μου καὶ τὸ σπίτι μου, πού εἶναι δικά μου, σοῦ τὰ χαρίζω· τὸ χωριὸ μου ὅμως, πού δὲν εἶναι δικό μου, δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὸ παραδώσω».

Ὁ Ἄλῃ, τρία χρόνια κράτησε στὰ Γιάννενα φυλακισμένο τὸ θαρραλέο καὶ ἀτρόμητο δημογέροντα, καὶ ὅταν τὸν ἀποφυλάκισε, καὶ εἶδε πὼς καὶ ὕστερα ἀπὸ τὰ βᾶσανα τῆς φυλακῆς ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀμετάπειτος, διέταξε νὰ τὸν λούσουν, νὰ κόψουν τὰ γένεια του καὶ νὰ τὸν περιποιηθοῦν, καὶ τὸν ἔστειλε μὲ τιμητικὴ συνοδεία στὴ Ραψάνη, τὴν πατρίδα του. Ἔτσι λοιπὸν ἡ ὁμορφὴ κωμόπολη γλύτωσε ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ θηριοῦ, χάρις στὴν αὐτοθυσία τοῦ γέρο - Βαρσάμη.

Γέροντες Ραψανιώτες διηγοῦνται, πὼς στὸν καιρὸ τῆς χολέρας ἡ Ραψάνη ἔπαθε πανωλεθρία, πὼς πέθαναν πολλοὶ κάτοικοι, καὶ ἀπὸ τότε ἀραίωσε ὁ πληθυσμὸς τῆς. Ἐπίσης διηγοῦνται, πὼς ἐξὸν ἀπὸ τὸ κάψιμο πού ἔπαθε ἡ Κωμόπολη αὐτὴ στὰ 1878, ἓνα ἀρκετὰ μεγάλο μέρος τῶν σπιτιῶν τῆς κάηκαν καὶ κατὰ τὸ 1830, ἀπὸ τὸν ἄγριο λήσταρχο Κωτούλαν Τζαχεῖλα καὶ τὴ συμμορία του. Ζητοῦσαν ἀπὸ τοὺς Ραψανιώτες τότες οἱ κλέφτες λύτρα, κ' ἐπειδὴ δὲν τοὺς τᾶδιδαν, καὶ ἀντιστάθηκαν οἱ κάτοικοι, ὁ Τζαχεῖλας ἔβαλε φωτιά στὰ σπίτια τους. Ἡ συνοικία ὅμως τοῦ Ἀἰθανάση ἀντιστάθηκε, ὁ λήσταρχος σκοτώθηκε, καὶ οἱ ἄλλοι κλέφτες ἔφυγαν, ἀκολουθώντας τὴ θέση «Πετρένιο».

Θὰ μπορούσαμε ν' ἀναφέρωμε καὶ ἄλλες ἀκόμα συμφορὲς πού ἔπαθε ἡ Ραψάνη στὰ δύσκολα ἐκεῖνα χρόνια, μὰ περιοριζόμεστε στὰ παραπάνω, κάμνοντας τὴν παρατήρησιν πὼς, ὅσες φορὲς κιντύνεψε ἡ πολυπάθη αὐτὴ Κωμόπολη δὲν τὴν ἄφησαν νὰ χαθῆ τ' ἄξια παιδιὰ τῆς, πού πολλὰ ἀπ' αὐτὰ διακρίθηκαν τόσο στὴ μόρφωση καὶ στὰ γράμματα, ὅσο καὶ στὰ πατριωτικὰ τους αἰσθήματα. Τέτοιους Ραψανιώτες ἀναφέρομε τὸν Ἰγνάτιο Σκαλιώρα, τὸ Δημήτρη Γοβδελά, τὸ Γεώργιο Ἐλαιώνα.

Γιὰ τὸ Δημ. Γοβδελά εἶναι ἐξακριβωμένο, πὼς ἐσπούδασε σὲ Γερμανικὰ Πανεπιστήμια, πὼς ἔζησε στὶς ἀρχές τοῦ 19' αἰῶνα, πὼς ἦταν διδάκτορας τῆς Φιλοσοφίας καὶ καθηγητῆς τῶν ἐλευθερίων τεχνῶν, πὼς ἔγραψε συγγράμματα ἐπιστημονικὰ, μετέφρασε ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ «τὰς τύχας τοῦ Τηλεμάχου» καὶ ἱστορία «περὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου». Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ δὲ θεωρῶ ἄκαιρο ν' ἀναφέρω καὶ τὸν Ἐπίσκοπο τὸ Διονύσιο, πού μπροστὰ ἀπὸ τὸν Ἀμβρόσιο Κασσάρα ὑπηρετήσε στὴν Ἐπισκοπὴ Πλαταμώνας. Γι' αὐτόν, ἔχω ἀκουστὰ ἀπὸ τὸν πατέρα μου, πὼς ἂν καὶ ἦταν Ἡπειρώτης, ὅμως ἀγάπησε μὲ ἀληθινὴ λατρεία τὴ Ραψάνη καὶ τοὺς κατοίκους τῆς, σὰν νὰ ἦταν δική του πατρίδα, καὶ σὲ περιστάσεις δύσκολες καὶ δεινὲς γιὰ τὴν Κωμόπολη, φάνηκε πραγματικὸς σωτήρας τῆς.

Ἦταν ἀπὸ τοὺς λίγους ἐκείνους Δεσποτάδες, πού ὑπηρετώντας στὴν Ἐπισκοπὴ Πλαταμώνας ἄφησαν ἐποχὴ

για τὴ σοφία τους καὶ γιὰ τὴν πολυμάθειά τους, καὶ γιὰ τοὺς καλοὺς καὶ εὐγενικοὺς τρόπους τους.

Τελειώνοντας τὰ ὄσα ἔγραψα γιὰ τὴν πατρίδα μου Ραφάνη, αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωση νὰ εὐχαριστήσω θερμὰ τὴν Κεντρικὴ καὶ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 50ετηρίδας ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλίας καὶ γιὰ τὴν τιμὴ ποὺ μοῦ ἔκαμε νὰ μοῦ ἀναθέσῃ νὰ γράψω τὰ παραπάνω, ἀλλὰ καὶ γιὰτὶ σ' ἕναν τέτοιον Πανθεσσαλικὸ ἑορτασμό, δὲ θέλησε ν' ἀφήσῃ ἀμέτοχο καὶ ἀπολησμονημένο καὶ τὸ κομμάτι τοῦτο τῆς Θεσσαλικῆς γῆς, ποὺ τόσο αἶμα ἔχυσε γιὰ τὴν ἐλευθερία του καὶ τόσοι ἀγῶνες ἀγωνίστηκε γιὰ νὰ πετύχῃ τὴν ἀνεξαρτησία του.

***

Εἰς τὰ χωρία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀπετελέσθη μετὰ τὴν προσάρτησιν ὁ Δῆμος Ραφάνης, προσθετέα καὶ ἡ Κλοῦρα, ἡ ὁποία ὅμως νῦν δὲν ἔχει μονίμους κατοίκους, ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ 30 περίπου καλῦθας.

Ἐκ τῶν χωρίων αὐτῶν ὁ Πυργετός, ἡ Αἰγάνη, ἡ Νυχτερέμη καὶ ἡ Κλοῦρα κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀληπασᾶ κατέστησαν κτήματα (τσιφλίκια) τοῦ υἱοῦ του Βελῆ, καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἔκτοτε μέχρι τοῦ 1911 διετέλεσαν κολληγοὶ τῶν τσιφλικιοῦχων τῶν.

Ὁ Νεζερός πρὸ ἐτῶν μετωνομάσθη εἰς Καλλιπεύκην καὶ ἡ Νυχτερέμη εἰς Παλαιόπυργον.

Πάντα τὰ χωρία ταῦτα (πλὴν τῆς Κλώρας, ἐννοεῖται) ἀποτελοῦν ἀπὸ τοῦ 1912 ἰδίας Κοινότητος, λειτουργεῖ δὲ εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν δημοτικὸν σχολεῖον, εἰς Πυργετὸν (κάτ. 2000) πεντατάξιον, εἰς Κρανιάν (κάτ. 900), Καλλιπεύκην (κάτ. 1200) καὶ Αἰγάνην (κάτ. 700) διτάξιον, καὶ εἰς Παλαιόπυργον (κάτ. 200) μονοτάξιον.

Ἔργα ἰδιαίτερα διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῶν χωρίων αὐτῶν δὲν ἔγιναν. Συγκοινωνοῦν δὲ καὶ ταῦτα, ὅπως καὶ ἡ Ραφάνη, μετὰ τῶν ἄλλων γειτονικῶν Θεσσαλικῶν χωρίων, μετὰ τῆς Λαρίσης κλπ. διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ γεφύρας, ἡ ὁποία κατασκευασθεῖσα ἀρχῆθεν ξυλίνη παρεσύρθη κατὰ τινα πλημμύραν τοῦ ποταμοῦ, κατασκευάζεται δὲ νῦν σιδηρᾶ, ἀλλὰ μόνον τὰ βάρθρα τῆς ἔχουν κτισθῆ μέχρι τοῦδε. Ὑπάρχει μεταξύ των ἐπικοινωνία διὰ τηλεφῶνων, ἡ δὲ ἀλληλογραφία ἐνεργεῖται διὰ ἀγροτικῶν διανομῶν.

Αἱ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων τῶν γενικῶς εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον γεωργικαὶ καὶ κατὰ δεύτερον λόγον κτηνοτροφικαὶ. Τῆς Κρανιάς ὅμως οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται καὶ εἰς τὴν ἀμπελοργίαν, τοῦ δὲ Πυργετοῦ καὶ εἰς τὴν σιροτροφίαν.

Τὸ χωρίον Κρανιά πρὸ τοῦ 1800 ἠρίθμει περὶ τὰς 500 οἰκογενεῖας, ἤκμαζε δὲ καὶ ἐν αὐτῇ, ὅπως ἐν τῇ Ραφάνη, τότε ἡ ὑφαντουργία. Κατὰ τὸ 1812 ὅμως ἡ πανώλης ἐπέφερε εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ μεγίστην καταστροφὴν καὶ ὄσοι ἐκ τῶν κατοίκων του διεσώθησαν, διεσκορπίσθησαν, καὶ οἱ πλεῖστοι ἐγκατεστάθησαν εἰς Νιγρίταν καὶ Σέρρας τῆς Μακεδονίας.

Ἐκ Κρανιάς προῆλθον κατὰ τὴν πεντηκονταετίαν τρεῖς ἰατροὶ, ὁ ἀποθανὼν Ἴω. Βακαλούλης, καὶ οἱ διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες Γεώργ. Ἀστ. Βακαλούλης, διαμένων νῦν ἐν Ἀθήναις, καὶ Μενέλ. Μειμάρης, ἐγκατεστημένος ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ἄξιωματικοὶ ἐκ Κρανιάς καταγόμενοι εἶναι ὁ Δημ. Σαρακατσάνος, ἀντισυνταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ ἐ. ἀ., καὶ ὁ Γεώργ. Ζαρογιάννης, ἀνθυπολοχαγός.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΟΜΕΝΙΚΙΩΤΗΣ

Ἐκ Τυρνάβου τῆς Θεσσαλίας. Ἄπο νεαρᾶς ἡλικίας ἐπέδθη εἰς τὸ ἐμπόριον οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Εἶναι ὁ ἐφευρέτης τοῦ περιφήμου οἴζου Τυρνάβου, τὸ ὁποῖον ἀπέκτησε πανελλήνιον καὶ πανευρωπαϊκὴν φήμην διὰ τὴν ἀγνίην του καὶ ἀρωματικὴν συσκευήν. Ἐτιμήθη διὰ πλείστον μεταλλίων καὶ παρασημῶν Εὐρωπαϊκῶν καὶ Ἑλληνικῶν ἐκθέσεων. Ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 72 ἐτῶν τὸ ἔτος 1904.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΟΜΕΝΙΚΙΩΤΗΣ

Ἐκ Τυρνάβου τῆς Θεσσαλίας. Υἱὸς τοῦ Θ. Δομενικίωτου, ἀδελφοῦ τοῦ ἐφευρέτου τοῦ οἴζου Τυρνάβου Δημητρίου Δομενικίωτου. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους του σπουδὰς ἐπέδθη εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν καπνῶν καὶ ἐργάζεται ἀπὸ δεκαεπταετίας ἐν Βόλῳ. Τυχχάνει Πρόεδρος τοῦ Γραφείου Καπνῶν ἐν Βόλῳ καὶ κατάρθωσε διὰ τοῦ κύρους του νὰ ἀγάγῃ τὸ γραφεῖον τοῦτο εἰς τὴν σημερινὴν του περιώπην.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ν. ΚΑΤΣΑΡΟΣ

Ἐκ Τυρνάβου τῆς Θεσσαλίας. Υἱὸς τοῦ Νικολάου Κατσάρου, ὁ ὁποῖος μετὰ τοῦ ἐπίσης ἐκ Τυρνάβου Δημ. Δομενικίωτη ὑπῆρξεν ἀπὸ τοῦς πρώτους ἐφευρέτας τοῦ περιφήμου οἴζου Τυρνάβου. Ἐν Τυρνάβῳ εἶναι ὁ μόνος τῶρα ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ κατασκευάζῃ τὸ γνωστὸ οἴζον Τυρνάβου, τὸ ὁποῖον ἀπέκτησε Πανελλήνιον φήμην διὰ τὴν γευστικότητά του καὶ τὴν ἀρωματώδη γεῦσιν του.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ Γ. ΧΥΜΟΥ

Ἐγενήθη εἰς τὴν Ἰστιάαν (Ξηροχώριον) τῆς Εὐβοίας. Ἐγκατεστάθη εἰς Τυρνάβον τῆς Θεσσαλίας μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας, διωρίσθη δὲ Συμβολαιογράφος Τυρνάβου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1886 καὶ διετέλεσεν εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐπὶ πενήκοντα ἔτη. Χαίρει μεγάλης ὀψιμῆς παρὰ τῇ κοινῇ τῆς Τυρνάβου διὰ τὰ πολλαπλὰ του ἐπιστημονικὰ προσόντα καὶ διὰ τὰς ὑπηρεσίας ἃς προσφέρει.

ΙΩΑΝ. Δ. ΖΑΦΕΙΡΙΔΗΣ

Ἐγενήθη ἐν Ραφάνῃ τῆς ἐπαρχίας Τυρνάβου τὸ ἔτος 1868. Ὡς τελειόφοιτος Γυμνασίου διετέλεσεν ἐπὶ δύο ἔτη ὡς διδάσκαλος ἐπὶ Τουρκοκρατίας, εἶτα δὲ ὡς Δημαρχιακὸς Γραμματεὺς, Δικολάβος, καὶ τέλος διωρίσθη Συμβολαιογράφος Ὀλύμπου. Λόγω τῆς ἰδιότητός του ἐξυπρέτησε ποικιλοτρόπως τοὺς συνδημῶτας του καὶ ἐν γένει ἐνδιεφέρθη διὰ τὴν πρόοδον τοῦ τόπου του. Χαίρει μεγάλης ἐκτιμῆσεως.

ΜΙΧΑΗΛ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ - ΝΑΚΟΥ

Γεννηθείς ἐν Σαμαρίνῃ τῆς Μακεδονίας, ἐγκατεστάθη ὡς ἱερεὺς ἐν Τυρνάθῳ. Ἐδρασε ποικιλοτρόπως κατὰ τὰς ἐπαναστάσεις τῶν ἐτῶν 1854 καὶ 1874, ὅποτε προδοθεὶς ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς Λαρίσης. Δεινὸς διώκτης τῆς Ρουμανικῆς ἐν Πίνῳ προπαγάνδας. Ἐλαθε μέρος δι' ἰδίου σώματος ἐξ ἐθελοντῶν κατὰ τὰς συμπλοκάς τοῦ 1886. Ἀπενεμήθη αὐτῷ ὁ Ἄργυρος ἡ Σαυρὸς τοῦ Σωτήρος. Ἀπεβίωσεν ἐν Τυρνάθῳ τὴν 15 Αὐγούστου 1893.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ

Ἐκ Δερελί. Διετέλεσε Δήμαρχος τοῦ τέως Δήμου Γόννων. Ἐπὶ τῆς Δημαρχίας του ἐγένοντο πλείστα κοινωφελῆ ἔργα καὶ οἱ συνδημόται του εδρὸν τὸν ὑποστηρικτὴν τῶν συμφερόντων των. Ἐχαίρει μεγάλης ὑπολήψεως καὶ ἠγαπᾶτο παρά πάντων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΟΥΡΑΣ

Ἐκ Ραψάνης. Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας μετῴκησεν εἰς Ἀμερικὴν καὶ ἠδοκίμησεν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του ἐν Σικάγῳ. Ἐπανελθὼν εἶτα εἰς τὴν γενέτειράν του πατριδὰ ἀνήγειρε δι' ἰδίων του ἐξόδων μεγαλοπρεπὲς ὠρολόγιον ἐν τῇ πλατείᾳ καθὼς καὶ κοινοτ. κτίριον.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΕΤΡΑΤΟΣ

Ἐκ Δερελί Τυρνάθου. Ἐκλεγείας Δήμαρχος εἰργάσθη μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως διὰ τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ Δήμου. Ἐκαίει διάφορα κοινωφελῆ ἔργα καὶ οἱ συνδημόται του μετ' εὐγνωμοσύνης ἀναπολοῦν τὴν πατρικὴν του διοίκησιν.

Ἐκ τοῦ Πυργετοῦ προῆλθε ἐπιστήμων δικηγόρος ὁ Βασ. Λιάκος, συμβολαιογράφος νῦν ἐν Αἰκατερίνῃ.

Διὰ τὸν ἐξωραϊσμὸν τῆς κωμοπόλεως Ραψάνης, ἣ ὀποία κατέστη τὸ κυριώτερον κέντρον παραθερισμοῦ Λαρισαίων, εἰργάσθησαν ἰδιαιτέρως οἱ πρόεδροι τῆς Κοινότητος αὐτῆς Δημ. Δαμαλάγκας καὶ Ἰω. Βλαχοστεργίος, καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πρώτου ἐγίνε ἡ πλατεία τῆς κωμοπόλεως καθὼς καὶ διάφοροι δρόμοι, βρύσες καὶ ἄλλα ἐξωραϊστικά ἔργα, ὑπὸ δὲ τοῦ δευτέρου τὰ ὕδραγωγεία τῆς ἄνω συνοικίας τῆς Ραψάνης καὶ διάφοροι βρύσες καὶ ἐπισκευαὶ ὁδῶν.

Ἐν τῇ πλατείᾳ, μὲ δωρεάν τοῦ φιλοπάτριδος τέκνου τῆς Ραψάνης Γεωργ. Γούρα, μετανάστου ἐν Ἀμερικῇ, ἠγέρθη μεγαλοπρεπὲς ὠρολόγιον μὲ ὠραῖον Κοινοτικὸν κατάρστημα.

Τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τῆς Ραψάνης (πεντατάξιον, μὲ 380 μαθητὰς) στεγάζεται ἤδη εἰς ὠραῖον διδακτήριον ἐξατάξιον ἀνεγερθὲν ἐσχάτως δαπάνῃ τοῦ Κράτους καὶ τῇ συνδρομῇ τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος, μὲ τὴν ἀξιόπαινον παρόρησιν καὶ ἐπίβλεψιν τοῦ Διευθυντοῦ αὐτοῦ Ἰω. Ἀγορασιτίδου.

Ἐκ Ραψάνης προῆλθον κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλίας πεντηκονταετίαν:

Ἰ α τ ρ ο ί : Πaus. Ζαφειρίδης, Ἀθαν. Γεωργιάδης, Ἀργ. Ζήλος (ἀποθανών), Ἰω. Χρυσόχοος, Βασ. Ζήλος, Περ. Σπετσιώτης, διαπρεπὴς ὠτορινολαρυγγολόγος, σπουδαστὴς ἐν Γερμανίᾳ, διαμένων δὲ νῦν ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Δ ι κ η γ ὀ ρ ο ί : Βασίλ. Ζησιάδης (ἐκλεγείας ἐπανειλημμένως βουλευτὴς Τυρνάθου καὶ Λαρίσης), Βασίλ. Βαλάσης, (ὑποθηκοφύλαξ ἐν Θεσσαλονίκῃ), Ἰω. Ζήλος καὶ Βασ. Ζαφειριάδης (ἐν Ἀθήναις), Γεώργ. Χρυσόχοος (συμβολαιογράφος ἐν Βόλῳ), Θεόδ. Οἰκονόμου, Λεων. Δανιήλ.

Δ ι κ α σ τ ι κ ο ί : Δημοσθ. Ζήλος (ἐφέτης ἐν Ἀθήναις), Βασίλ. Ι. Παπαδόπουλος (πρωτοδίκης, ἀποθανών), Κωνστ. Ἀναγνωστόπουλος (πρωτοδίκης).

Σ τ ρ α τ ι ω τ ι κ ο ί : Νικ. Γαγάρας, συντ)χης ἐ. ἀ., Δημ. Κατσιούρας, ἀντισυν)χης ἐ. ἀ., Γεώργ. Κοκκινᾶς, (ἡρωϊκῶς πεσὼν ἐν Μ. Ἀσίᾳ), Βασ. Γκούμας, λοχαγὸς πεζικοῦ.

Ἐ κ π α ι δ ε υ τ ι κ ο ί : Ἰω. Δουμακῆς, καθηγητὴς, Βασίλ. Οἰκονομίδης καὶ Εὐρ. Φιλιππίδης, ἐπιθεωρητὰι δημοτικῶν σχολείων, οἱ δημοδιδάσκαλοι Δημ. Ἀγορασιτίδης καὶ Γεώργ. Οἰκονομίδης (ἀποθανόντες), Ἰω. Ἀγορασιτίδης (ἀπὸ δεκαετίας διευθυντὴς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου Ραψάνης), Γ. Παρίσης, Τηλ. Ζαφειρίδης, Σ. Τσάτσαρρος, Κ. Μπουκουβάλας, Ἐλευθ. Σκοτεινιώτης, Δημ. Σίμος, αἱ διδασκάλισσαι Ἀγγελ. Ἀναγνωστοπούλου, Ἀντιγ. Παπαγεωργίου, Αἰκ. Βλαχοστεργίου, Ἀντ. Δουμακῆ, Δήμητρα Μπουκουβάλα, Φανή Σάββα, Φανή Παππαθραμίδου, Μαρία Βλαχοστεργίου καὶ Ἀριάδνη Ι. Δουμακῆ (ἀποθανούσα).